

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

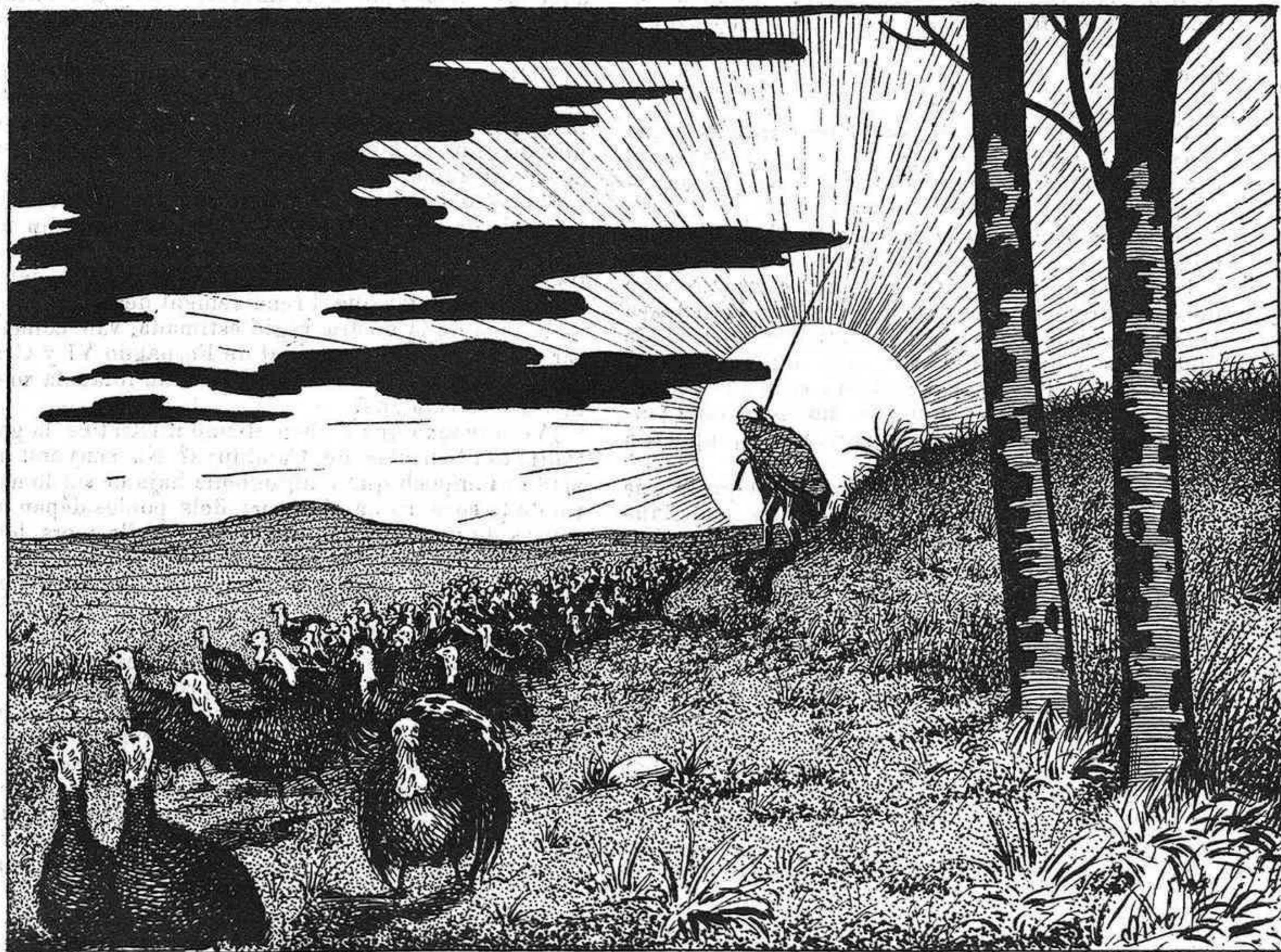
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba y Puerto Rico, 4.—Extranger, 5

FINAL DE L' AUCA DELS GALLS

Al emprendre aquest camí,
per acabar tota l' auca
sóls els falta un redolí.

CRÓNICA

Fins al divendres dia 16 del corrent desembre no va inaugurar-se 'l curs acadèmic del *Ateneo barcelonés*.

Deya un socio de la casa:

—Jo trobo qu' encare ho han fet massa aviat: podíem esperar una senmana més, y de passada hauríem vist si havíem tret la rifa de Nadal.

L' *Ateneo barcelonés* era avants la primera corporació científica y literaria de Catalunya. En alguns cursos la vida intel·lectual ne vessava, especialment els anys acadèmics en que la presidència sigué ocupada per en Coroléu, per l' Ixart y altres il·lustracions que sabíen preocuparse avants que tot del llustre y 'l prestigi de l' Associació. Pero al últim ha anat á caure á mans catalanistas... y ja ho estém veient. El curs 1898-1899 s' inaugura quan del any 98 ja no 'n quedan mes que quinze dies dels quals no se 'n aprofitará ni un. Menos mal si s' aprofitan els quatre ó cinch mesos hábils del any 99, que me'n dupto molt.

Y me 'n dupto perque coneix el rellotje catalanista, al qual, com he dit en més de una ocasió, prompte se li acaba la corda.

Per cert, que l' any passat, per haverho dit aixís, recordo que vaig incorre en lo desagradó de *La Renaixensa*. Crech que aquest any, al repetirho, no tindré 'l disgust de agraviarla, y qu' ella mateixa, si vol ser franca, será de la méva opinió. Per que aixís com l' any passat presidía l' *Ateneo* un amic séu, ó siga 'l Sr. Permanyer, enguany presideix l' *Ateneo* 'l Sr. Domenech y Montaner, antich colaborador de *La Renaixensa*, pero amic avuy avants que tot y per damunt de tot del general *Polavieca*. (*)

Vostés dirán sens dupte:—¿Pero que tenen que veure las lletras, las ciencias y las arts, patrimoni exclusiu del *Ateneo barcelonés*, ab las preocupacions polítiques dels catalanistas?

Pues ahí verán ustedes—com diuhen els castellans.

Hi ha tot un conjunt de gent neguitosa que no deixa perdre ocasió de queixarse de que la política centralista á la madrilenya 's fiqui per tot com la pudó. Els Ajuntaments van mal—diuhen—perque son polítichs. La major part de las corporacions públiques y particulars—afegeixen—no poden anar perque están inficionadas del virus polítich, propinat á grans dossis pel caciquisme.

Aixó es veritat. Pero no es menos cert que 'ls que tant blasonan de voler corretjir aquests mals, incorren en los mateixos vicis que 'ls originan. Aixís de l' *Ateneo*, que havia tingut lo privilegi de ser un dels pochos camps neutrals que 's contavan á Barcelona, han acabat per ferne, á forsa de desnaturalizacions, una especie de sucursal de la *Lliga de Catalunya*... ó millor encare que una sucursal, una substitució de la *Lliga*, casi morta de nyonya, com la major part de las creacions dels nostres catalanistas.

Y es que á la *Lliga* no teníen públich, y l' han buscat al *Ateneo*. Y es que á la *Lliga* casi no teníen local, havent de anar á raure á un piset de mala mort, y al *Ateneo* han trobat un local molt espaiós, ab una nutrida biblioteca y un fondo dereser-

(*) Transformo en c la j de Polavieja, per la mateixa raió que 's transforma en q la j de jefe. La jota es un ball aragonés y una consonant castellana que fá mal á la gargamella de tot fill de Catalunya.

va de alguna importancia... Y aixís han ficat una política determinada dintre de un Centre, del qual tota política deuria esterne totalment excluhida, conforme ho prevenen els seus Estatuts y ho determina l' historia y la tradició constant del *Ateneo barcelonés*.

Dignis, després de aixó, ab quin dret y ab quina autoritat atacarán las intrusions dels polítichs á la madrilenya, sent aixís que aquests sempre 'ls podran respondre:—¿Donchs, y vosaltres?

En la sessió inaugural del divendres, no de moltíssim tan concorreguda y animada com altres anys á causa sens dupte del cisma que s' ha declarat en las maynadas catalanistas, el Sr. Domenech y Montaner, podí tractar un punt de arquitectura, qu' es la seva especialitat... y en efecte, va informar lo seu discurs en un punt de política, y de política palpitant. Ab una mica mes ens parla de 'n *Polavieca* ó d' aquell missatge qu' en nom propi y del *Ateneo* (sense que ningú li hagués conferit expressament tal representació) va elevar á los pies del trono.

No pot negarse qu' en la llarga dissertació del President del *Ateneo* hi prepondera l' element pintoresch. Será inoportuna, pero resulta amena. Ab lo propósit de fer ressaltar los errors comesos per l' Estat espanyol desde la formació de la unitat nacional y de buscar analogías ab los desastrosos temps presents, va portar una panera plena de *engrunas de la historia* y va abocarla sobre de la taula. Lo que digue en els coetanis dels reys de la casa d' Austria sobre l' estat de la nació espanyola en aquelles tristes épocas de imprevisiones y desventuras li serví per subratllar las desventuras y las imprevisiones de l' época actual.

Molta superficialitat y ausencia completa de filosofia de la Historia. Ab *engrunas* es impossible pastar un pá. Ben remulladas poden servir tot lo més de aliment á las gallinas, pero no de nutrició al esperit humá.

Si tots els mals d' Espanya son imputables á la formació de un Estat espanyol centralisat ¿cóm no va veure 'l Sr. Domenech que baix la funesta dinastia austriaca, conservá Catalunya la seva autonomia? ¿Cóm no va notar que 'l renaixement de la riquesa y de la vida de la nostra regió estimada, van comensar precisament en lo reinat de Fernando VI y Carlos III, successors de Felip V, de tan infausta memoria pels catalans?

¿Vol dir aixó que l' absolutisme il·lustrat es la garantia del benestar de Catalunya? No senyors: ni aixó ni tampoch que l' autonomia haja de ser lo motiu de la seva ruina. La sort dels pobles depen de causas de un caràcter mes fondo que 'ls mers formalismes inherents á la seva organició política.

Catalunya autònoma baix els Austrias sigué molt mes desventurada que Catalunya subjecta al absolutisme de aquells dos Borbons, perque mentres aquests donaren mostrars de alguna despreocupació religiosa y de un bon desitj en pró del foment de la pública riquesa, aquells sigueren exclusivament los Quixots del catolicisme, dintre d' Europa y del mon enter. ¿Qui no veu que aquesta y no altra fou la causa de la ruina d' Espanya? L' expulsió dels jueus y dels moriscos realisada en nom de la unitat religiosa; la guerra de Flandes, sostinguda contra la reforma protestant; la conquesta de América, ab l' idea no de colonisarla sino de catolisarla, 'l foment del esperit aventurer tenint per pretext y per bandera l' interés católich, y 'l foment de la ganderia monástica que poblá l' Espanya de convents, mentres els altres pobles lliures de tan estúpides

¡BOLA VA!

RIFA MUNICIPAL

Sorte

DEL NADAL

- 1^a 1,000 GALLS ALS CELADORS
 2^a 8,000 NEULAS ALS ESCRIBENTS
 3^a 100 POLLASTS I BRIGADIAS
 4^a 100 (2) TURRONS DE BARRI
 5^a 2,000 PURS

—¡Un y tiro!... ¡Un y tiro!

preocupacions s'anavan fent forts y ríchs contribuint al esclat de la civilització moderna... veus aquí las causas eficients de la cortinua decadencia d'Espanya y de la séva postració actual, perque avuy encare menjém el pa amassat llavoras... un pa com unas hostias.

Naturalment que tot aixó no ho pot comprendre l'actual president del *Ateneo*. Per aixó no 'n va resar una paraula en la séva disertació. Si ho comprenia y ho digués, el seu admirat *Polavieca*, el general *cristiano*, li diria:

—Vaja, noy: tu no ets dels meus. Per aquest camí no farém res.

L'*Ateneo barcelonés*, ab tot aixó, es qui mes hi haurá perdut.

Era avants un centre vigorós de cultura intel·lectual: es avuy un camp estéril, ahont vejetan un número de socis, cada día mes limitat, que freqüentan la biblioteca y las taulas de lectura, jugan al tresillo ó al billar, tiran el sabre en lo saló d'esgrima y parlan de tot, menos de ciencias, d'arts ó de literatura, en las penyas disseminadas per la casa. La cátedra muda.

Camp estéril avuy—als tres anys de haverse'n apoderat els catalanistas.—Lo mes interessant son tal vegada 'ls secrets conciliábuls, ab que's preparan pera convertirlo en camp de batalla de las sévas aficions *polaviequistas* y *antipolaviequistas*.

Que aixís com se diu de alguns que l'escriure 'ls fa perdre 'l llegí, d'ells pot dirse també que 'l fea política 'ls ha fet perdre 'l *fó Ateneo*.

P. DEL O.

CONFESSIÓ ÍNTIMA

L'amor que 't tinch es inmens,
 la passió que 't duch es boja;
 lo que sento al teu costat
 no ho he sentit ab cap dona:
 es un goig pur, infinit,
 d'una tendresa assombrosa.

Aspirant el tébi alé
 qu' exhala la téva boca
 y encantat ab els teus ulls
 que 'm diuen tot lo qu' ets bona,
 perdo la noció del temps
 y 'm passen volant las horas.

No obstant del que 't dich y sabs
 plega l'orgull que demostras
 y no 't fassis il·lusions
 per lligaments de cap forma,
 que no pot ser tot per tú
 lo que jo sento per totes.

Puig sempre ab nous sentiments
 y ab sensacions sempre novas
 á mí m'han de robá 'l cor
 els atractius de la dona...
 Avants que á tú estimo l'Art
 y n'estarías gelosa.

ALTER EGO.

LOS FANALET'S

—¡Qué ningú entri al meu quarto!—havia dit en Pepito tot dinant.

—¿Per qué?—van preguntar-li:

—Per... Vaja, es una cosa que no 's pot dir. Lo que convé es aixó: que ningú entri.

¡Pobre xicot! L'endemá era 'l sant del seu pare, y la criatura li preparava una sorpresa.

—Una *velada* poética!—com se deya en Pepito á si mateix, amanint tot lo necessari pera la gran solemnitat:—una *velada* poética, si bé modesta, tan ben organizada com las que fan las personas grans.

El plan lo duya rumiat feya dias.

—Ab els quartos de la guardiola—s' havia dit—compraré mitja dotzena de fanalets japonesos. Lligaré un cordill de cap á cap del meu quarto, hi penjaré 'ls fanals, y hala, á entrada de foch els encench, crido al papa, á la mama y á tots, y dich en veu alta la poesia que 'l mestre m' ha ensenyat. ¡Qué 'n será de bonich!... De segur que hasta m' aplaudirán.—

Després de dinar, el xicotet se tancá al quarto y comensá l' «adorno del local», enfilantse á las cadias y colocant avants que tot lo cordill que havia de sostenir la iluminació.

¡Si 'n va passar d' apuros! Els claus no volían clavárseli, 'l cordill no li arribava, n' hi afegia un tros y penjava massa... Y haverho de fer tot ell sol, sense ajuda de ningú!...

Per últim, probant y cambiantho tot cinquanta vegadas, va poguer sortir ab la séva: el cordill atravessava en dos sentits l' habitació y d' ell penjavan els sis fanalets japonesos que dias passats havia comprat d' amatotis.

—¿Qué 'n será d' hermós quan ho encengui!... pensava en Pepito, encantat davant de la seva obra.

Ja s' hi trobava. Els fanals omplint lo quarto ab sos resplandors fantástichs; tota la familia assentada en un extrém en actitud espectant y ell al altre recitant en tó solemne: *Recibid, padre adorado*... ¡Quin efecte!

Arribá 'l vespre.—¿Encare no?—va preguntar-li la séva mare, intrigada ab els misteris de 'n Pepito.

—Dintre d' un moment. Quan jo 'ls cridi, tots al quarto.

El xicotet desaparegué, portant retratada en sos ulls l' impaciencia que 'l dominava.

Passaren cinch minuts.—¿Encare no?—tornaren á preguntar-li.

Un xiscle estrident fou la resposta de la criatura. Entraren tots al quarto.

—¿Qué hi ha? ¿Qué tens?

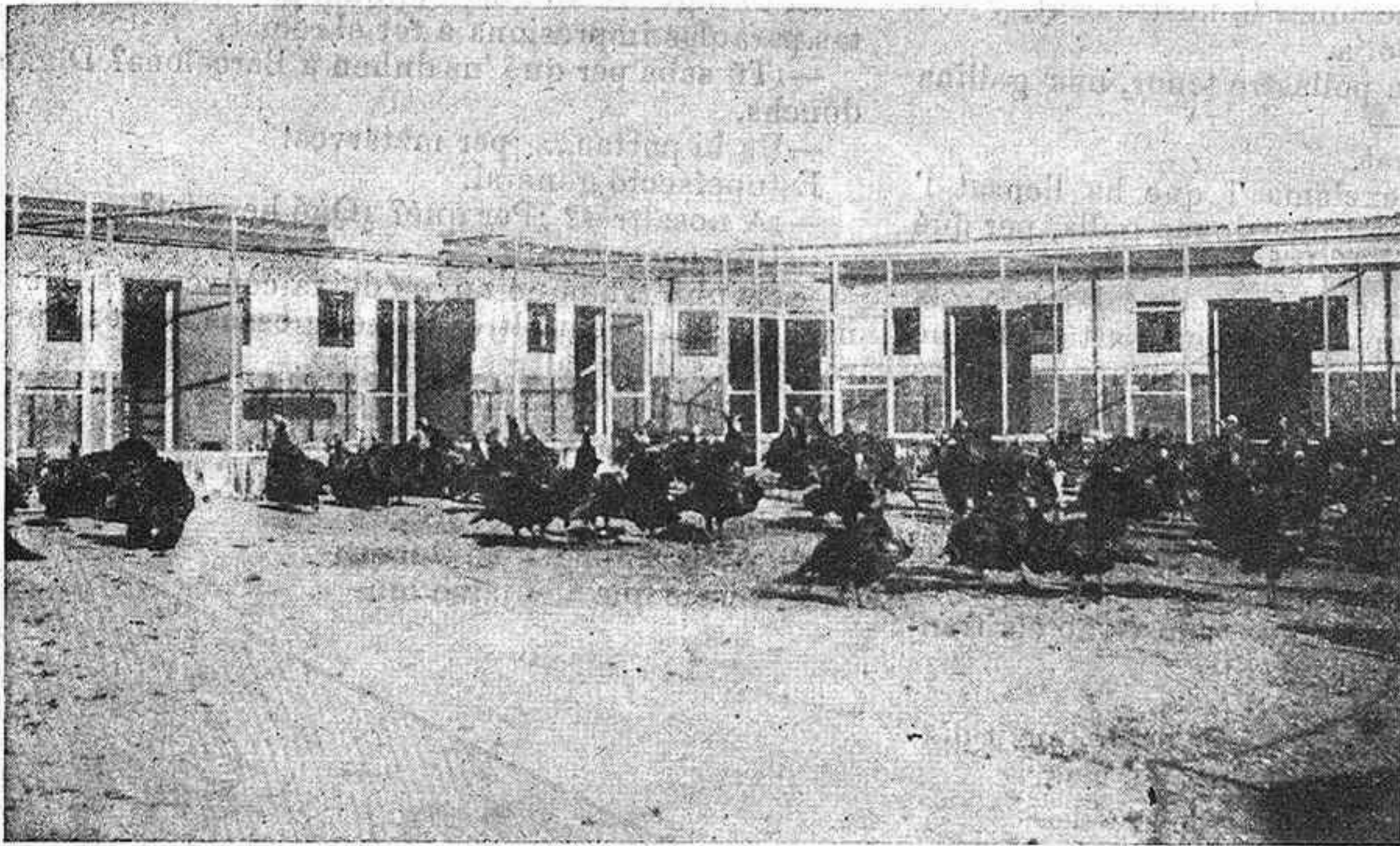
—Mirin!—exclamá 'l nen entre singlots:—havia iluminat lo quarto ab fanalets, y m' han caygut encesos per terra.

—¿Sabs per qué?—va dir-li 'l seu pare, apagant ab els peus los fanals qu' encare fumavan:—Perque 'ls has penjat ab un cordill: lo flam de las candelas l' ha cremat... y vet'ho aquí. Aprén y que 't serveixi d' experiencia, que aixó que t' ha passat á tú, també passa als homes. May que penjis fanals ó altrás cosas, no ho fassis ab cordill; fesho ab fil-ferro: es molt mes segur.

MATÍAS BONAFÉ.

Mariano Fox
98

MERCAT DE GALLS

Esperant compradors.

ENTRE GALLS

¡Quiquiriquí!... ¡Quequerequé!... ¡Co-co-cóch!... ¡Cacaracá!...

La noticia cau en mitj del remat de galls com un cabàs de blat de moro. Un pollastre l' ha portada.

—¡Aném á ciutat! ¡Ens duhen á Barcelona!

Entusiasme, cloqueig, piu-piu-piu, cantarelles de goig y d' alegría...

—¡Ja ho sabéu de cert?—pregunta un capó desconfiat, allissonat per una dolorosa experiencia.

Lo pollastre dona detalls.

—Tan de cert, que jo mateix hi vist el taló del carril. Ens hi portan en wagó especial y cómodament instalats en gabias de viatge, en las quals no hi falta abeurador, menjadora ni res de lo que un gall pot necessitar pera anar pel mon.—

Lo remat esclata altre cop en cantarelles d' entusiasme.

—¡Quiquiriquí!... ¡Co-co-cóch!... ¡Quequerequé!...

—¡Visca Barcelona!... ¿Diu qu' es una ciutat tan gran?

—¡Inmensa!... Allá 'l sàgó may s' acaba, l' aygua es pura y fresca, las vistas magníficas...

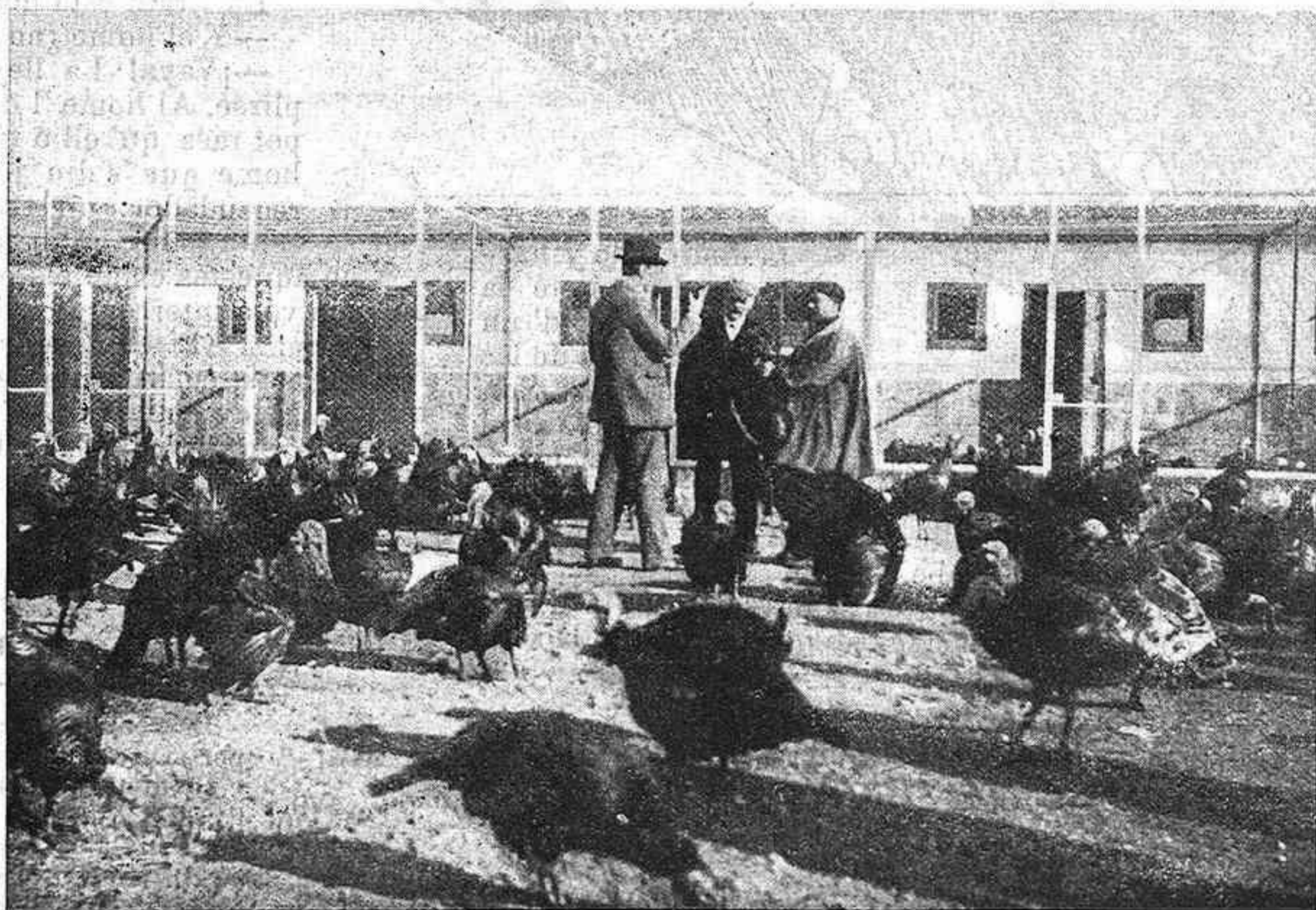
—Recórdat d' alló de 'n Bartrina:

«No analices, *pollastre*, no analices!»

—Jo—diu un gall dindi d' arrogant apariencia—relaciono aquest viatge ab l' actual situació d' Espanya.

—Penso lo mateix que tú—salta un altre, que té 'l vici de llegir totas las paperinas de diaris vells:—ara es moda ocuparse de la regeneració del país, y 'ls que dirigeixen el tinglado haurán resolt començarla pel rengló de la virám.

MERCAT DE GALLS

—¿Quánt, l' últim?

(Instantáneas de Rus.)

Hi estarém com á cal sogre.

—Hi sentit dir que hi ha uns jardins inmensos.

—Y uns passeigs interminables.

—Y unas plassas mes interminables que 'ls passeigs.

—Verbi-gracia, la de Catalunya. Fa anys que l' están terminant y may la terminan.—

Un gall alsa la veu.

—Una pregunta. ¿Qué hi farém allá? ¿Per qué 'ns hi portan?—

Cent quequerequechs ofegan la seva atinada observació.

—¡Déixau corre aixó!... Lo que convé es anarhi.

—¡Mentres el viatge no 'ns costi res!

—¡Quí sab! Potser van á ensenyarnos á pendre 'l blat de moro ab forquilla.

—O tractan de perfeccionar lo nostre cant, y volen fernos estudiar la solfa.

—No estaria mal! Un pollastre tenor, una gallina tiple... ¡Do... re... mi!—

Riallas en tot lo remat.

—¿De qué eihéu?—exclama 'l que ha l lensat 'l idea:—Si 'ls tenors y las tiples donan galls, per qué 'ls galls no poden donar tiples y tenors?—

L' argument sembla convéncer de tal modo á la virám, que ja ningú dupta del objecte artístich que 'ls porta á Barcelona. Lo que 'ls preocupa ara no es aixó.

—¿Ahónt deurán allotjarnos al arribar allá?—observa un gallet, que té fama entre ells de no tenir ploma de tonto.

—A la casa de la vila no ho crech—replica 'l que llegeix paperinas:—¡hi ha tantas ratas!...

—Ab lo que hem de tenir cuydado es ab els tranvías.

—¿Qu' es aixó?

—Una especie de cotxes que per poch que 't distreguis, ¡nyach! te tallan el bech y las alas.

—Nosaltres ray que no deurém anar á peu.

—Valdria la pena d' averiguarho.

—¡Aquest, aquest ho sabrá!

El que ho ha de sapiguer es un gall que en aquest moment arriba de donar una passejada. Es un gall de cas-

mon y ha sigut algun temps hoste dels galliners del Parch, está enterat de tot.—

El tó lúgubre ab que 'l animal deixa anar aquestas paraulas impresiona á tot el remat.

—¿Tú sabs per qué 'ns duhen á Barcelona? Dígau donchs.

—Us hi portan... ¡per matarvos!

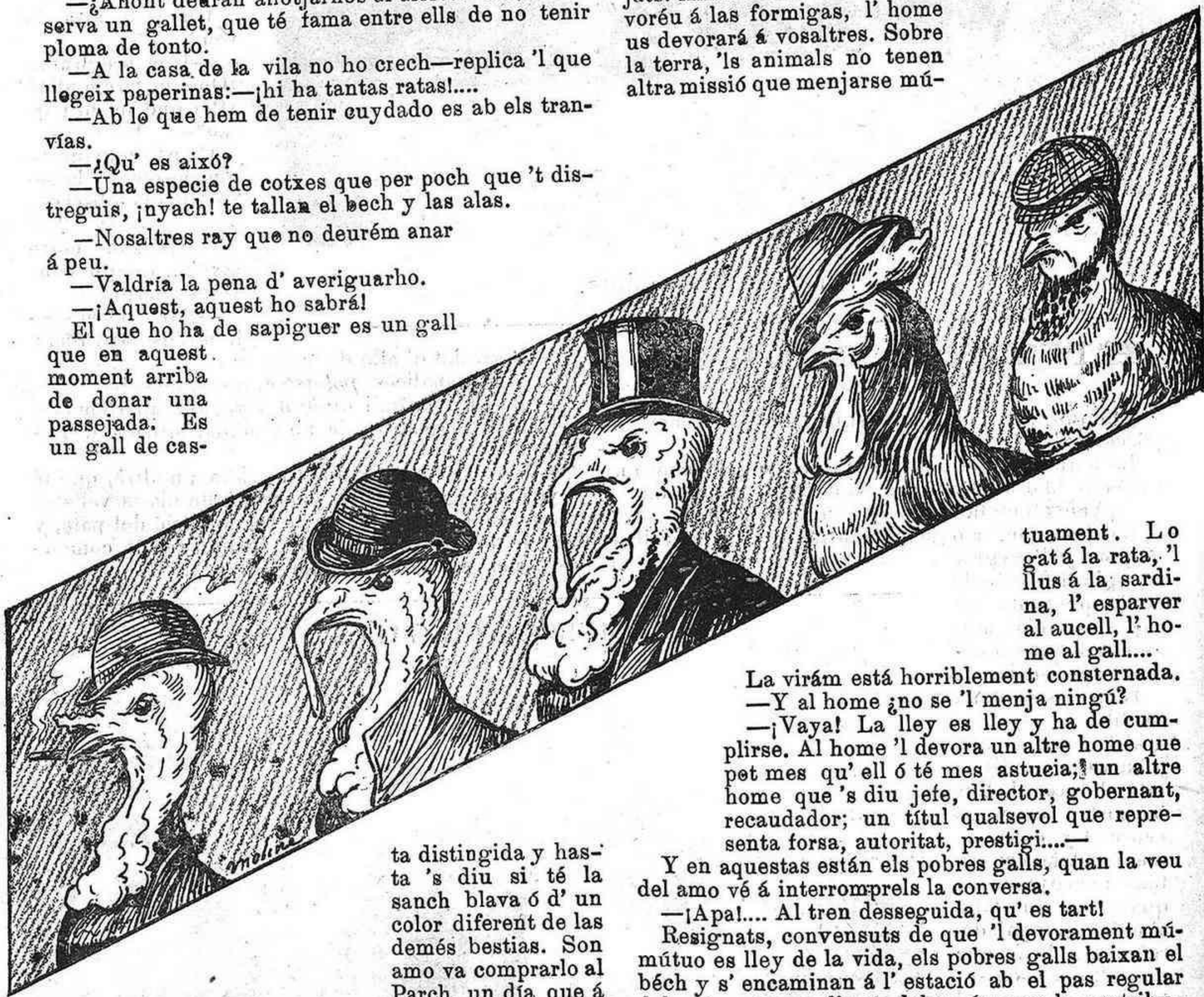
Estupefacció general.

—¿A nosaltres? ¿Per qué? ¿Qué hem fet?

—Heu nascut galls.

—Es una rahó que no 'ns deixa convensuts. Hem nascut galls, com altres neixen gossos, altres burros, altres llops, altres guineus...

—Per xó mateix. Lo vostre destí es morir menjats. Aixís com vosaltres devoréu á las formigas, l' home us devorará á vosaltres. Sobre la terra, 'ls animals no tenen altra missió que menjarse mú-

ta distingida y hasta 's diu si té la sanch blava ó d' un color diferent de las demás bestias. Son amo va comprarlo al Parch, un día que á

la Colecció zoológica hi havia subasta d' animals sobrants, y viu al galliner tractat com un senyor y alimentat com un bisbe.

—¿Qu' es lo que haig de saber?—pregunta al sentir lo coro d' exclamacions ab que se celebra la seva arribada.

—La vida que á Barcelona 'ns farán.

—¿Qué!—diu el gall l lensant sobre la multitud una mirada de compassió:—¿á Barcelona anéu?

—Sí, en tren especial: aquell ha vist el taló. Tú no deurás venirhi ¿dy?

—¡Y qué haig de venir, infelissos!... ¡Si sapiguessiu el perquè d' aquest viatge!...

—¿Qué! ¿Que n' estás enterat?

—Mes que vosaltres. El gall que com jo ha vist

tuament. Lo gat á la rata, 'l llus á la sardina, l' esparver al aucell, l' home al gall...

La virám está horriblement consternada.

—Y al home ¿no se 'l menja ningú?

—¡Vaya! La ley es ley y ha de cumplirse. Al home 'l devora un altre home que pet mes qu' ell ó té mes astueia; un altre home que 's diu jefe, director, gobernante, recaudador; un títul qualsevol que representa forsa, autoritat, prestigi...—

Y en aquestas están els pobres galls, quan la veu del amo vé á interromprels la conversa.

—¡Apa!... Al tren desseguida, qu' es tart!

Resignats, convensuts de que 'l devorament mútuo es ley de la vida, els pobres galls baixan el béch y s' encaminan á l' estació ab el pas regular del qui va á cumplir un deber, á pagar la contribució, á defensar la patria...

A. MARCH.

NADAL

Deixeume un lloch, mestressa,
per seure aquí á l' escó
y no 'm neguéu amable
l' escalf de vostre foch,
que avuy á dalt ma cambra
hi sento fret, tot sol.

De desde 'l carré 'm pujan
els ecos de cansons,
y el só de las guitarras,
panderos y tambors.

¡A baix molta alegria!
¡A dalt quánta tristor!
Si eserich per alegrarme
trobo que 'l llum es fosch;
suco convuls la ploma,
la tinta 'm surt de dol,
y pinto á las quartillas
la pena del meu cor.

Si vaig á fer visitas
als meus amichs millors
els trobaré ab sos pares,
sos fills, ó ab sos nebots,
y allá 'hont vulga que vaji
seré un intrús per tot.

Els meus parents ni pensan
que avuy jo siga al mon,
ni 'm trobarán de menos
quan al voltant del foch
ab l' estimat garnatxa
remullin els turrous.

Y si l' avuy, comparo
ab altres temps millors
se forma en ma memoria
cadena de recorts,
y aumenta ma tristesa
al véurem pobre y sol.

No us penséu, dispesera,
que aixó ho diga per vos,
pero 'ls recorts que treno
me donan rabia dol
y.... ¡deume vi, mestressa,
que sento fret al cor!

J. PUIG CASSANYAS.

PRINCIPAL

El amigo de las mujeres es una comedia de A. Dumas (fill), admirablement concebuda com totas las sévas y magistralment desarrollada. Hi ha en ella una acció interessant y enginyosa y un diálech que vessa sprit á dojo.

Aixís escribia sempre en Dumas, gran mestre del teatro modern que tant bé sabia reflexar els pensaments, las preocupacions, els gustos y las caborias de la séva época.

Llástima que la traducció posada al *Principal* no 's distingeixi gran cosa ni pel vigor de l' expressió, ni per lo castís del llenguatge.

En la representació, además de las Srtas. Caparó y Domus, se distingí 'l Sr. Salvat, á benefici del qual se doná la primera representació de *El amigo de las mujeres*.

LICEO

Al *Lohengrin* de Wagner debutá 'l Sr. Moretti, tenor de

facultats bastant limitadas. Després de lluytar continuamente ab l' indiferencia y ab l' actitut poch alentadora del públich, no lográ ser aplaudit fins al últim acte al cantar lo *racconto*.

Ja coneixíam á la Bordalba, per haver cantat la part d' Elss en lo mateix teatro. Molt s' esmerá en sortir ayrosa del desempenyo, pero aquella nit al *Liceo* anavan mal dadas y per altra part no tenia la pobre Elsa qui li fes costat. Perque ni la Lucacewska (Ortruda), ni en Cioni (Telramondo) eran capassos de aixecar una ópera pansida é incapás d' elevarse, com un globo desinflat.

Ni l' orquesta... ni 'ls coros... ni la direcció.... En fi res que valga la pena de consignarse en termes laudatoris.

Per tornar á sentir un *Lohengrin* com cal seré precis esperar un' altra lluna.

**

Per aquesta nit está anunciada l' ópera *I pescatori di perle* á cárrech de la Pinkert, en Bonci y en Sottolana.

Celebrarém que pesquin moltes perlas y també molts aplausos.

EN LOS DEMÉS TEATROS

No podent afegir cap mes nota á las dos que quedan consignadas anteriorment, casi queda dit que la senmana teatral ha sigut de las mes sonsas de la temporada.

A *Romea*, res... ni l' anunci de un trist estreno. ¿Es que ls autors catalans s' han cansat d' escriure, ó es que l' empresa no vol fer cas dels que li ofereixen alguna producció? Valdria la pena de que ho sapiguessim.

... A *Novedats* continua representantse 'l melodrama d' espectacle *El maestro de armas*.

Per cert que al donar compte del estreno vaig olvidarme de consignar un

incident graciosissim. Quan els dos rivals están á punt de desafiarse, al matí, avants d' eixida de sol, en un siti solitari de las inmediacions de París, en lo moment precis de posarse en cos de camisa pera comensar la brega, interrumpé 'l silenci sepulcral que reynava en la sala, un estornut de nas de un graciós de la galería. Tothom, es clar, va esclatar la rialla, porque 'l posarse en mànegas de camisa tant dematí y en mitj de un bosch, es molt ocasionat á refredarse.

... Al *Eldorado* han aprofitat l' estancia passatjera de la Srta. Linares, vinguda de América, reforsant lo cartell ab la séva intervenció. La veritat es que canta bé, y dona gust de sentir.

N. N. N.

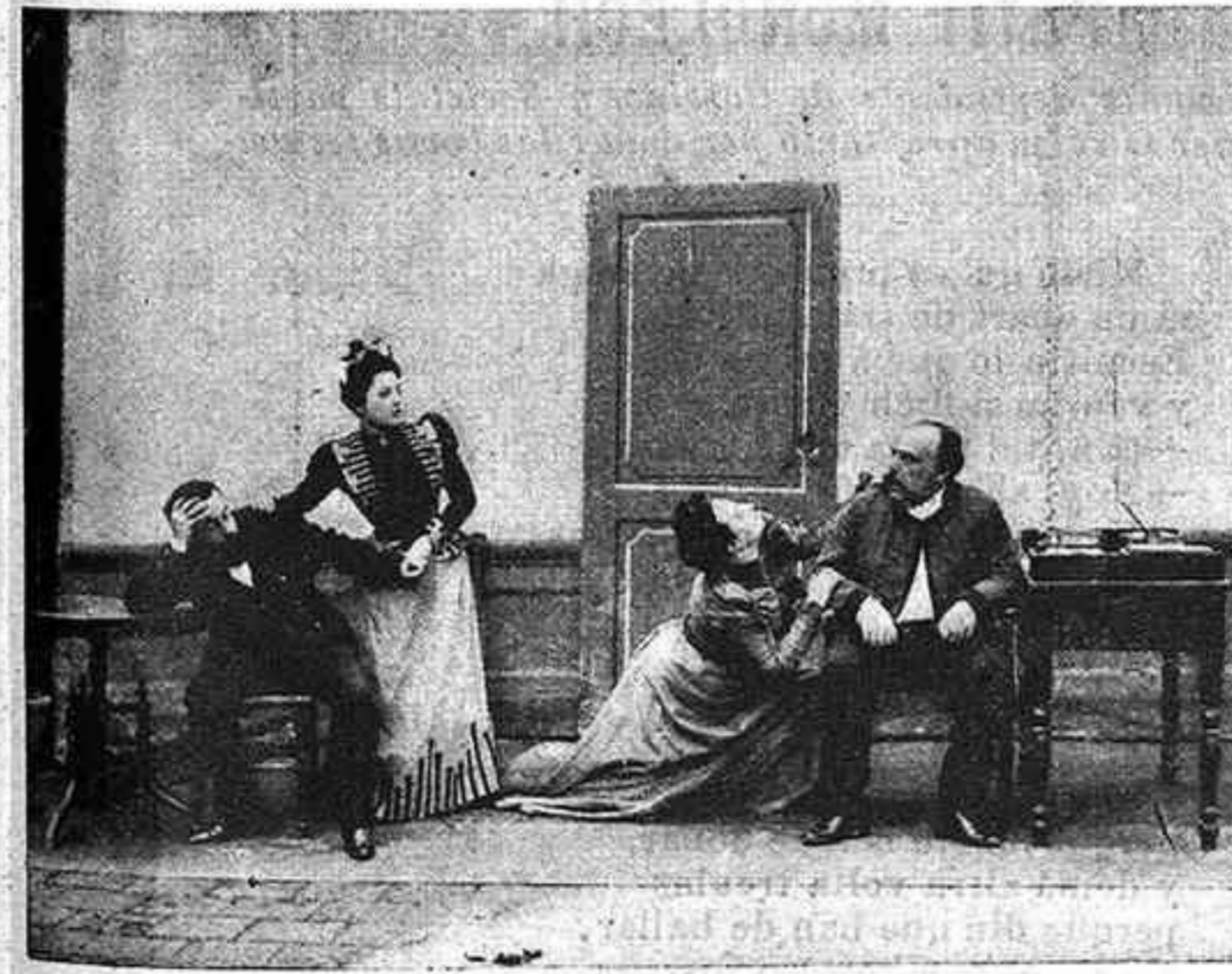
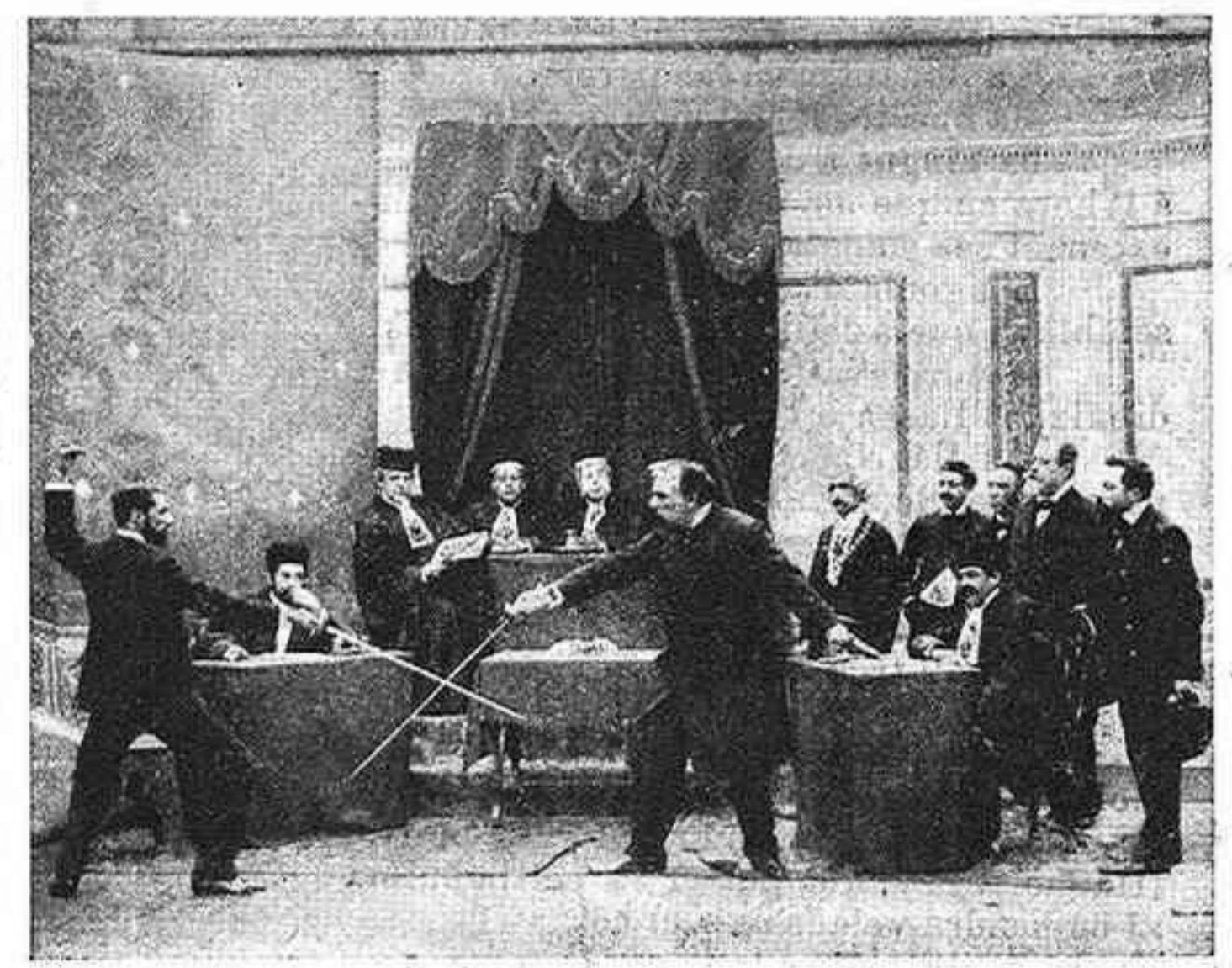
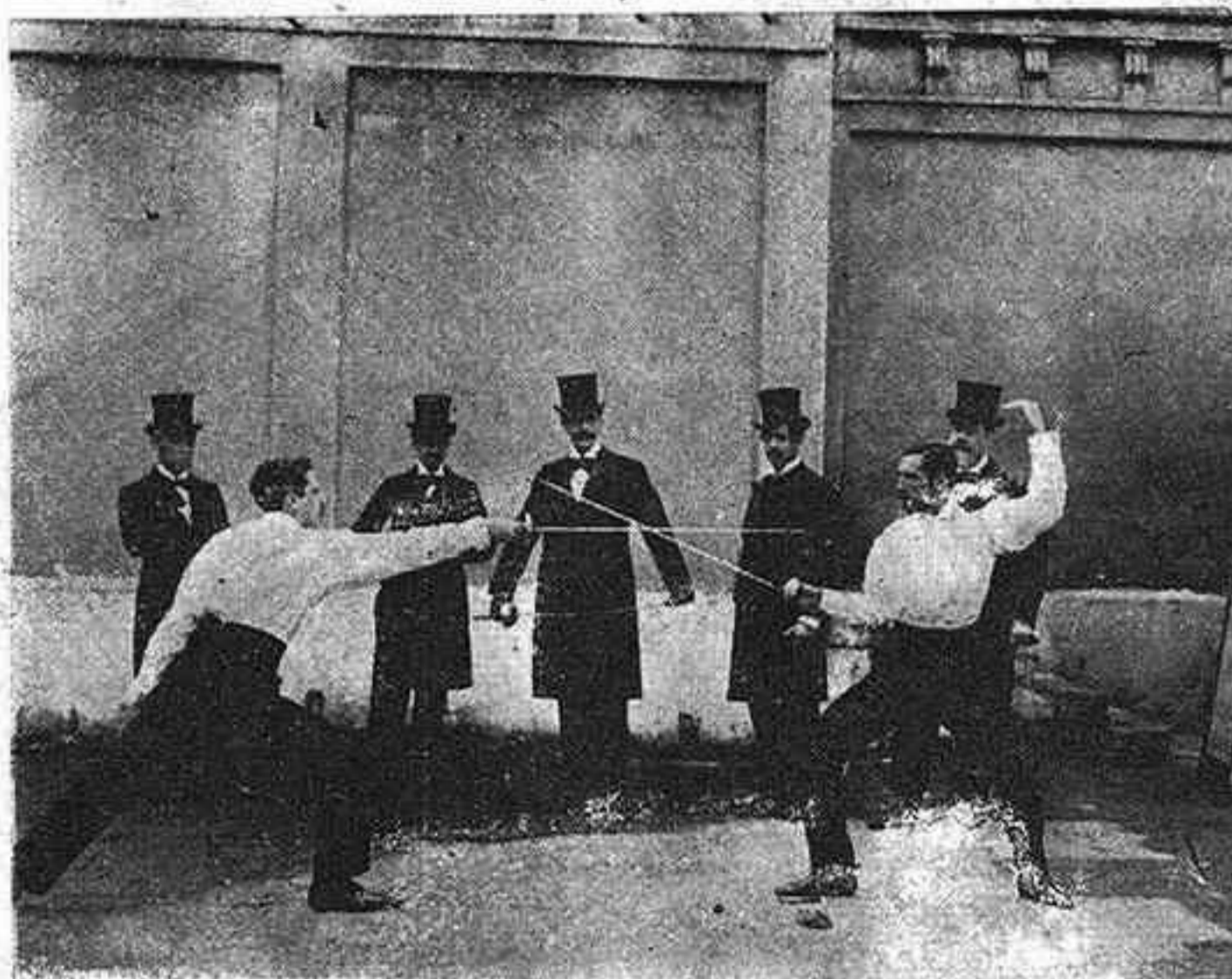
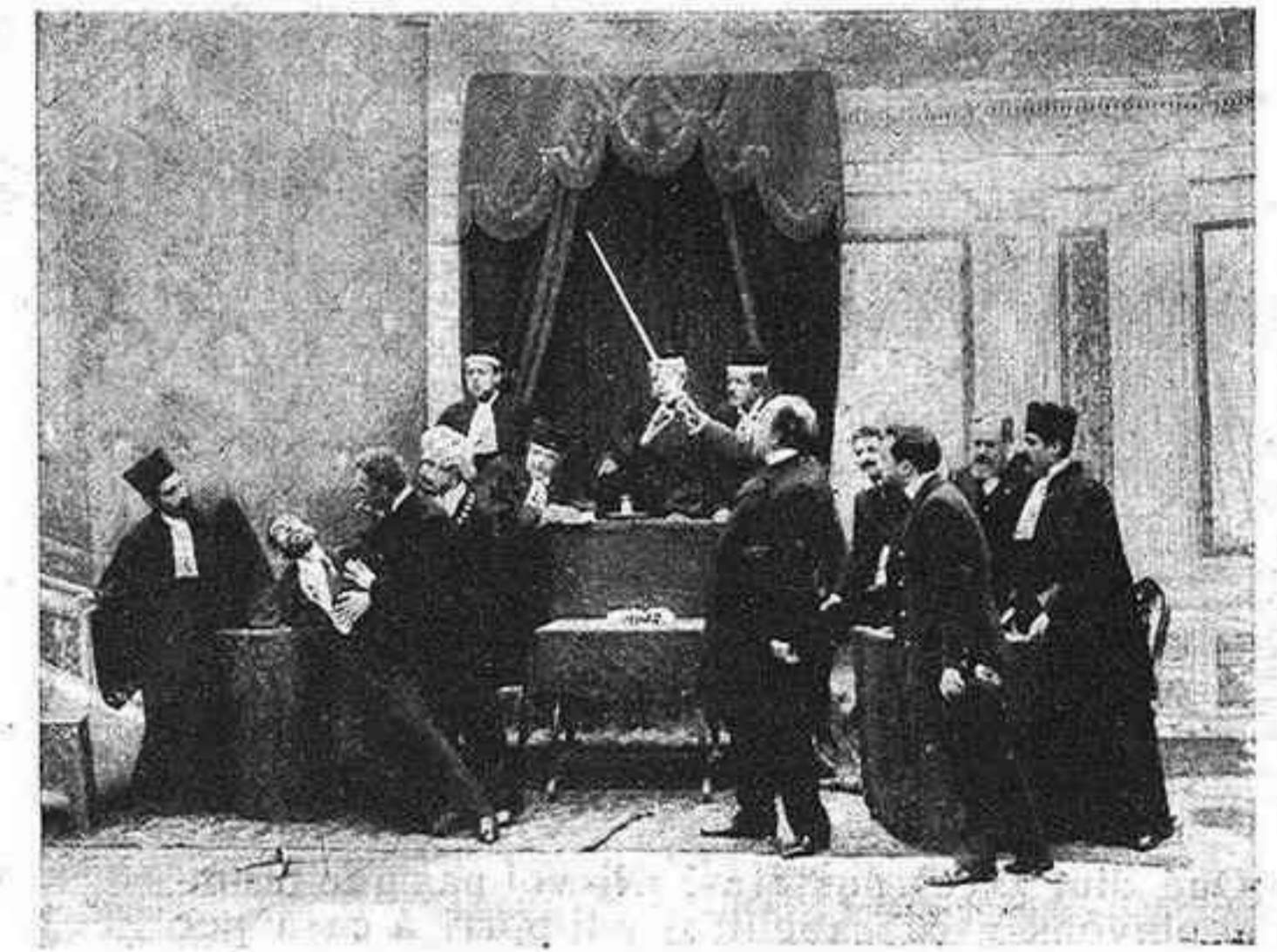
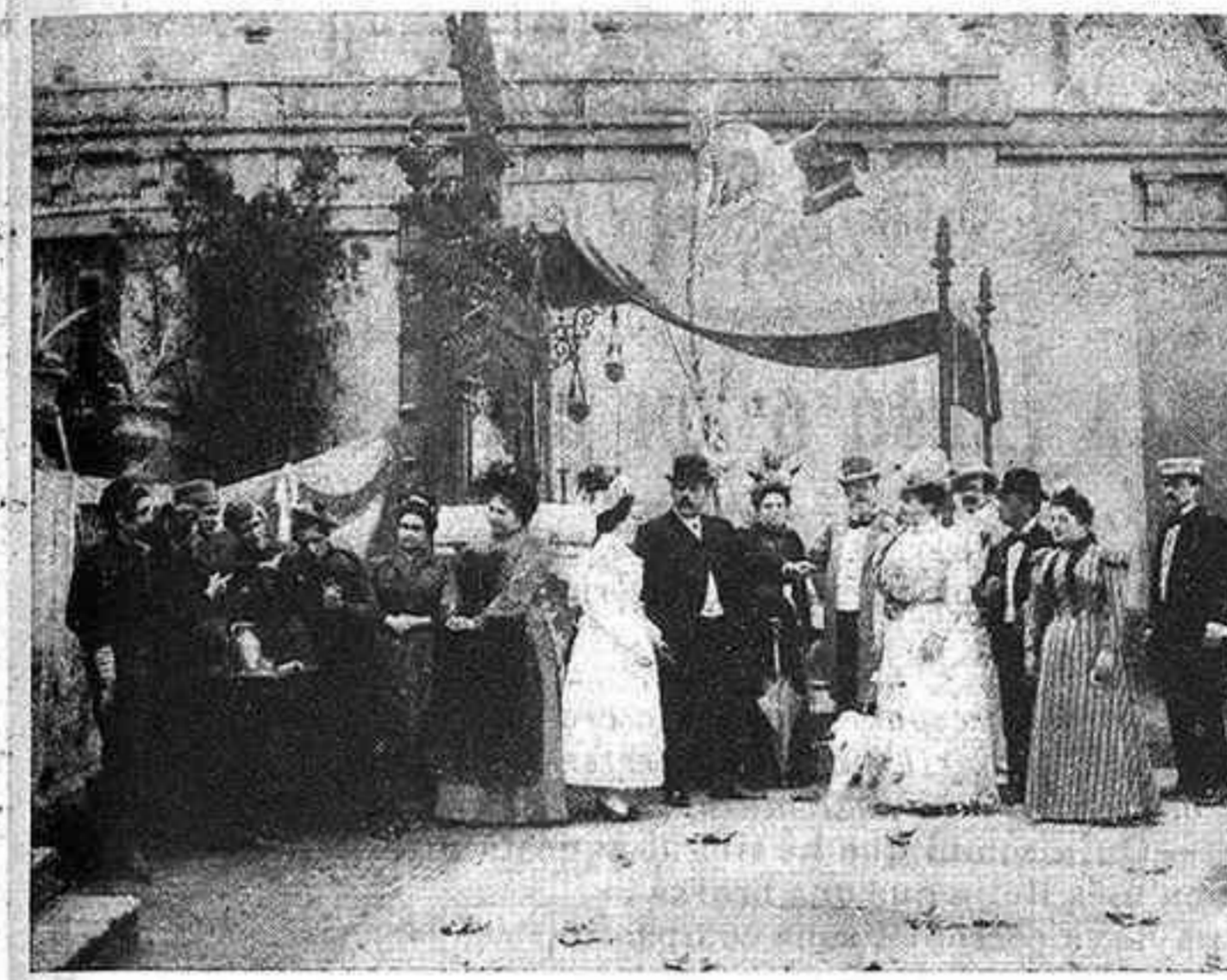
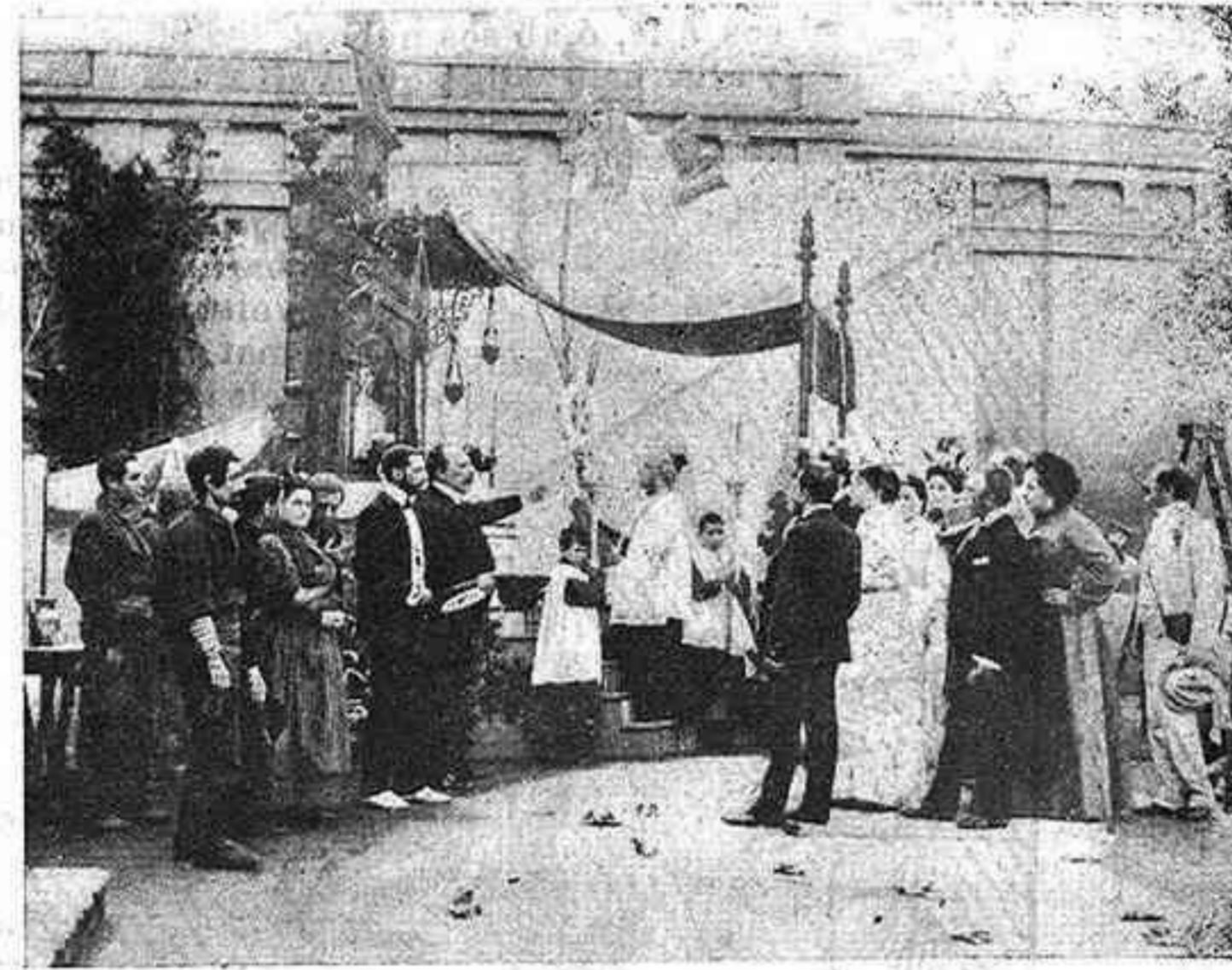
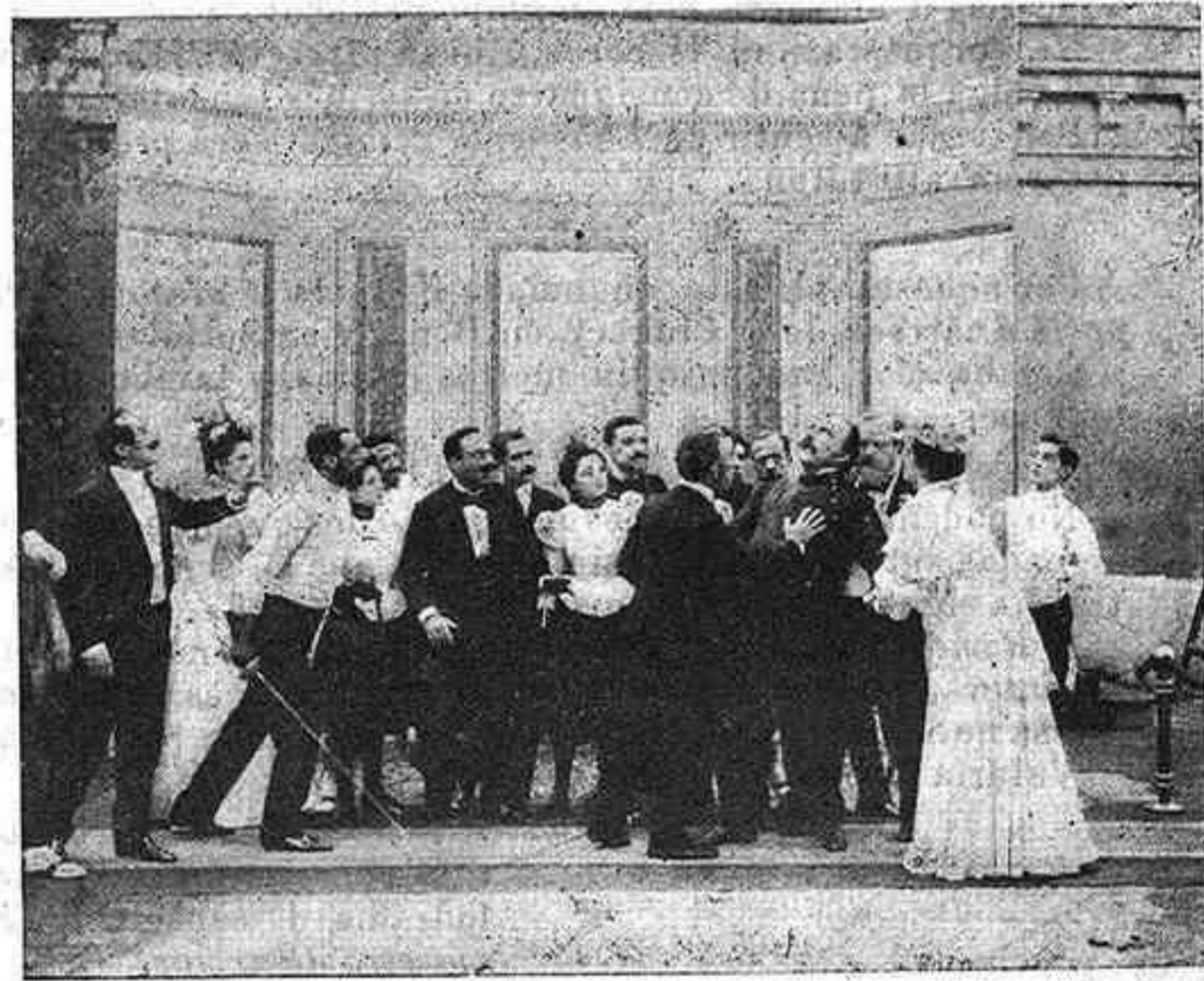
NADAL TRIST

L' humida y freda boyra de Segarra sobre el Noya s' ajeu mandrosament,

LOS ÉXITS DEL TEATRO

NOVEDATS EL MAESTRO DE ARMAS

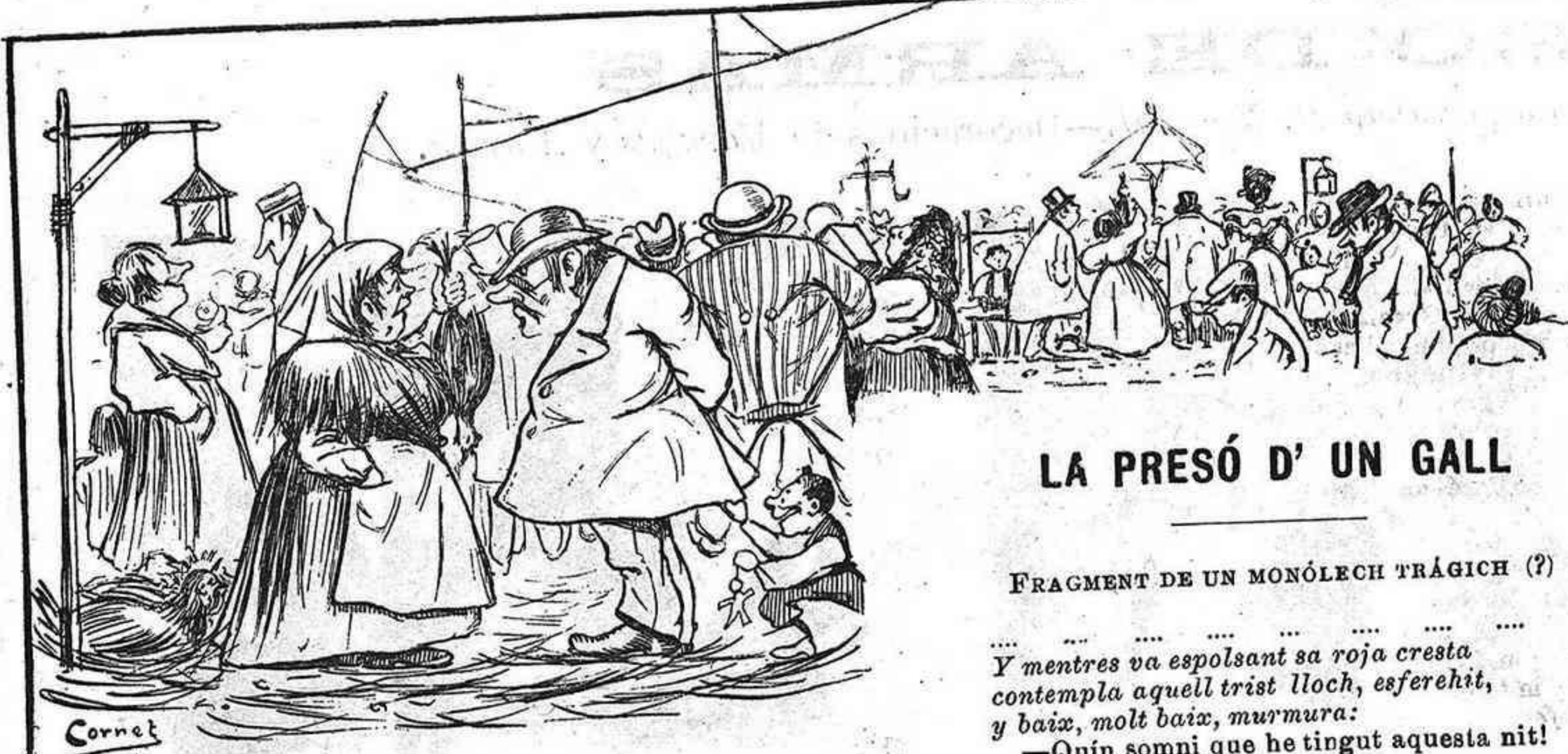
Melodrama de gran espectacle en nou quadros, original de *Mary y Grisier*.—Arreglat al castellá per *Joan B. Enseñat*.—Decoracions de *Moragas y Alarma*.

Algunas de las escenas más interesantes de la obra.

Fotografías de Antoni Esplugas.

MERCADEJANT

—¡Qué diu! ¿Tres pessetas? ¿No vol pas que li ompli de pinyons y cascabellitos y li porti á casa per aquest preu?

y agolintse contorns y llums y sombras,
y aplanantse en las parets,
als finestrons del meu quarto
ha vingut á doná un bes,
á l' hora en que ma nena agonitzava
extenent sas manetas cap al cel.
L' agonia d' aquell ángel
semblava que á la boyra hagués conmós
y vidre avall, pausadas,
dibuixant llarga estela de negror
sas llágrimas baixavan
parantse en la cornisa dels llistons.
Ni 'ls esforços de la Ciencia
ni las fervents oracions
han pogut salvarnos
aquell tros del cor
que després d' un dia
de fatich roncós

clohent convulsa sas manetas blancas
ha obert els ulls, ha somrigut y ha mort.
¡Ha mort! ¡Ay, que potser sa petita ánim
al emprendre volada cap el cel
tindrà d' atravesar la boyra espessa....
acás la glassi 'l fret
y 's torni un gra de gebra platejada
á qui demá el matí sorprendrà 'l sol
brillejant tremolosa
arraulida en lo cálzer d' una flor!

Passan cantant—els que celebran
el naixement—del bon Jesús;
de llars vehinas—qu' encare tenen
nens y tíons,—alegre surt
tot un concert—de cants y riallas,
tota una onada—de dolsa llum.
¡Nit de Nadal—nit de alegría!
Pels cors serens—ni el fret es cru,
ni la nit fosca,—ni l' hora trista,
y 'l que es ditxós aspira
primaverals perfums.

Mes per altres que sufren
esta nit tot es mes dar;
nit d' hivern ab gel á l' ánim,
fel al cor y foch als ulls.
per la mare sens ventura
qu' ha de gronxá un bressol buyt!

JEPH DE JESUS.

LA PRESÓ D' UN GALL

FRAGMENT DE UN MONÓLECH TRÁGICH (?)

Y mentres va espolsant sa roja cresta
contempla aquell trist lloch, esferehit,
y baix, molt baix, murmura:

—Quín somni que he tingut aquesta nit!

Una dona més lletja que una bruixa
m' en paytava corrents, sens compassió,
y anantme de traydor, la mala bestia
m' ha agafat pel carpó.
Després... no se ahont m' ha dut, una cassola
y un ganivet hi vist que n' ha agafat...
jo prou cridava ¡ausili! y ¡asistencia!
mes ella... ¡horror!... llavors m' hi despertat.

¿Quina hora deurá ser?... Desde ahir vespre
que estich tancat aquí en eixa presó...
las camas m' han lligat igual que un lladre.
¡Deu meu! ¡Deu meu!... ¿qué es lo qu' hauré fet jo?...

¡Com riuen per 'llá dintre! ¡quina gresca!
tothom está d' humor
y jo aquí sol y trist... ¡malehit siga...
si aixó es el mon ja m' hi... pro calla cor,
aguanta un rato més... ¡ah! sento passos...
¡y al fi m' obran la porta... y veig claror...!
¡qué hermosa qu' es la llum...! pro ¿qui m' agafa?
Qué hi fet pobre de mí...? ¡Perdó! ¡perdó...!

¡Jo dech somiar!... ¡¡qué veig!! ¡aquella bruixa!
¡¡vis...ca... la... lliber...taat...—(Fa un llarch badall
y exclama satisfeta la criada:

—¡Digneuli un pare nostre á n' aquest gall!

J. STARAMSA.

PETIT MONÓLECH

que ofereixo als dependents de Casinos y Societats particulars per si volen aprofitarlo per donar las bonas festas

Mirin qu' es prou que no tinga
ni un quart de tranquilitat...
Escoltin lo que á mí 'm passa
y veuran si dich vritat.
—¡Ep, tu! porta una cervesa.
—Noy! aboca café aquí.
—Ves, que allá demanan cartas.
—Qué no 'm serveixes á mí?
Y á aquell pórtali una copa;
y al altre un cigarro bó;
y fes viatjes á la cuyna
tant si tens fret com caló.
Y avuy posa las cadiras
perqué funció han de donar,
y demá altra volta treulas
perque din que han de ballar.
Es dir qu' un hom no sossega
ni reposa un sol instant...

—¡Noy!... ¿No ho veuen?
[altra volta
ja 'm tornan á estar cri-
[dant!...

Pero bah, que s' ha de
[ferhi,
som al mon per treballar,
y no crech ningú res culli
sens avançar anar á sembrar.

Y seguint la meva norma
de servi á en Pere y á en

Pau
algún cop tinch de dir:—
¡Gracias!—

perque una propina hi cau.
Y avuy! ¡avuy! ¡lo gran día!
la festa més gran del any....
diguin, diguin, que 'ls hi

[sembla,
¿me emportaré un desen-
[gany?

Nada, donchs; felissas fes-
[tas.

(Me sembla que m' hi es-
[plicat).

Ja ho saben, pera servirlos
sempre 'm tenen disposat.

L' ofertor,

RAMONET R.

EL GALL DEL DIA

Vosté encare serà ruch
de donarme algún calé,
y d' aquet modo podré,
dant gracias á sa bondat,
passá un Nadal regalat
á costellas de vosté.

L' ESPITERO DEL GAS.

Las décimas serán pé-
[ssimas
pro moltas de las vega-
[das
deurían ser redactadas
enaquet istil las *Décimas*
SALVADOR BONAIVIA.

ESQUELLOTS

Los autores de cu-
bertas pera l' *Alma-
nach* que prengue-
ren part en lo con-
curs poden passar á recullirlas á la *Lli-
brería López* ahont els serán entregadas
á cambi del resguart que se 'ls doná
quan las presentaren. Encare que 'l dret
á recuperarlas termina al mes just de l'
aparició del *Almanach*, hem *terminat*
allargar lo plasso fins al día 20 de
janer próxim. Passada aquesta fetxa, els
que no las hajan recullidas s' entendrá
que renuncián á que 'ls hi sigan torna-
das.

DÉCIMAS

que 'l autor dedica als interesats, propias pera
felicitar el

NADAL D' AQUEST ANY

I

Com que la mandra no amaina
y no tinch meu ni un segón,
sempre estich rendit de son
y faig l' eterna bacaina.
¿Que 'm fa á mi que vagi en daina
la vigilancia?... ¿A mi qué?
Mentres que 'n pagui vosté
la mesada puntual
li desitja un bon Nadal.

EL VIGILANT DEL CARRÉ.

II

Soch el carboner, senyora,
y no se 'm coneix en res;
robo tant com puch del pes
y porto 'l carbó á deshora.
Seguint la costum traidora
de voler felicitá
á n' el meu parroquiá
en lo día de Nadal
li demano.... res, un ral,
que Deu ja li pagará.

EL CARBONER.

III

En cantar no tinch cuidado
y en no cumplir no m' esmeno,
dich ¡nublado! estant sereno
y ¡sereno! estant nublado.
Si 'm manan fer res, m' enfado
y á cops aixeco el bastó,
mes, sent amable, per 'xó,
ja que s' acosta Nadal,
el felicita com cal
el seu segur servidó

EL SERENO DEL BARRI.

IV

Jo l' esploto tant com puch
(ó be l' amo, qu' es igual,
mes; quan s' acosta Nadal,
las bonas festes li duch.

—Si algú voltreurém del pal,
ja ho sab, que puji aquí dalt.

Tinch á la vista el *Reglamento para
el Colegio de Escribanos del Territorio
de la Audiencia de Barcelona*, y en ell
s' hi llegeix el següent article que fá
referencia á las eleccions de Junta Di-
rectiva:

«Art. 41. El escrutinio se verificará
sacando el Presidente una por una las
papeletas de la urna, que leerá en alta
voz, etc., etc.»

La obligació del president es clara y
terminant: ha de treure las papeletas de
la urna y ha de llegirlas en alta veu.

Ara bé: ¿y quí ha de presidir l' elec-
ció?

Acudim al article 33 y trobarém que
«la mesa definitiva se constituirá por el
Decano del Colegio que la presidirá,
etc., etc.»

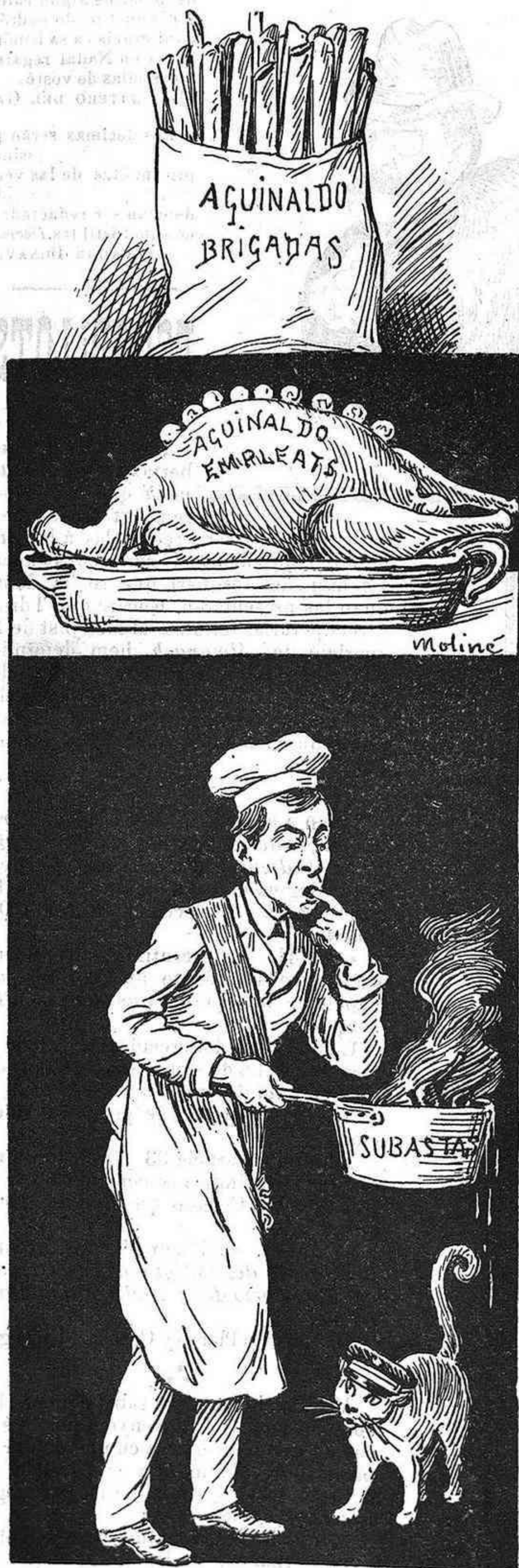
¿Y quí es, en l' actualitat el *Decano
presidente del Colegio de Escribanos
del Territorio de la Audiencia de Bar-
celona*?

D. Marcelo Planas y Casals.... Un cego.

Valdría la pena de saber com se las
compón aquest bon senyor quan vé 'l
cas de una elecció pera complimentar la
prescripció continguda en l' article 41
del reglament. ¿Cóm s' ho fá per llegir
uns papers que no veu?

¡Oh poder sens igual del caciquisme!...
El Parlament inglés diuen que ho
pot fer tot menos variar las lleys natu-

NADAL MUNICIPAL

—Per ara encare suquéim!
L' any que vé... ja n' parlarém.

rals, convertint—per exemple—á un home en dona. El caciquisme barceloní arriba mes enllá, desde 'l moment que atribueix á un cego la facultat de llegir en alta véu las candidaturas que vá trayent de una urna.

Y aquest miracle físich incomprendible l' autorisa tot un *Colegi d' escribans de l' Audiencia de Barcelona*, es á dir els funcionaris que donan fé.

¿Será que la fé es cega com el pobre D. Marcelo?

En aquest cas, consti que no la donan: mes aviat la fan perdre. Y á n' aixó 's deurá sens dupte qu' en materias judiciales tothom vaja tropessant y á las palpentas.

Vels'hi aquí un escribá cego, que ha encomenat la seva ceguera á tot un colegi d' escribans.

Avuy es el gran día. Avuy se sabrá quin dels 55,000 números que figuran en la loteria de Nadal se 'n emporta la grossa. Un de premiat y 54,999—una friolera—qu' en sa immensa majoria 's quedarán á las capsas, perque si bé n' hi haurá alguns qu' esgarraparán algo, en últim extrém un reintegro, 'ls mes d' ells, se convertirán en papers mullats ó esquinsats, que vé á ser lo mateix.

L' éxit de aquest joch de ventatja, del qual ne retira 'l banquer, ó siga 'l govern, poch menos que la tercera part limpia de las sumas que s' hi atravessan, ¿saben de que depén?

De que 'l públich no sab ferse cárrech de lo que son realment 55,000 números.

Y no obstant—perque se 'n formin una idea exacta—55,000 números, de cos 7.º (el tipo qu' emplehém en l' *Almanach de l' Esquilla*) posats á tres columnas de 64 líneas cada columna, requerirían 286 planas del indicat *Almanach*. Es á dir las 192 que avuy té més 94.

El públich s' ilusiona únicament ab la llista dels números que surten premiats. Si vejés la llista dels que han deixat de sortir, enviaria al diable els bitllets, el bombo y 'l govern que fá la rifa.

Un que no bada no vol reconeixer que ha fet una solemne planxa, pero tothom ha vist que mentres estava badant li hem ficat á la boca una taronja mandarina.

Y ara perque vegin si es badoch de mena, enténrinc dels següents versos (ó lo que siguin) que 'ns dedica:

«Y si desitjas sapigué 'l méu nom per malehirlo
busca, indaga, pregunta;
pósat al front del índice la punta.
etc., etc.

Passant per lo del *front del índice*, que no sabem lo que voldrá dir, si contém ab els dits las sílabas del primer vers, trobarém que 'n té la friolera de quinze. De manera que son uns versos de nova invenció, ó no ser que al pobret els endecassílabos li surtin de quinze sílabas... Aixó, perque no bada.

L' infelís ja no 's queda á tres quarts de quinze, sino á las quinze ben tocadas.

També deu badar el *Diluvio* quan permet que un dels seus *fantoques* se posi en ridícul de una manera tan grotesca.

Vaja, tornil á desar y no 'l tregui may mes de la capsa.

Un eco de Madrit:

«L' elecció de president del Círcul de Bellas Arts ha sigut renyidíssima. Al últim ha triunfat encare que per una escassa majoria de vots el Sr. Romero Robledo.»

FIGURETAS DE PESSEBRE

En Pep primero

Vostés extranyarán aquesta elecció tractantse de un Círcul artístich. Y no obstant, res mes natural dadas las condicions que pel cultiu de la pintura adornan al interessat.

¡No 'n fa poch ni gaire de temps, qu' en Romero Robledo 'ns está pintant la cigonya!

Lo famós *ants Gloria* ha obtingut á la Exposició Universal de Jerusalém diploma de honor y medalla d' or.

Vels'hi aquí dos noms que s' armonisan admirablement: Jerusalém y Gloria.

No desconfío de que ab el temps se concedeixin uns quants días de indulgencia per cada copa que se 'n begui, sempre que 'l bebedor, després de apurar-la, 's llepi devotament els llabis.

La novillada del diumenje siguié de aquellas que no se'n veuen gayres. ¡Quín bé de Déu de banyuts y quína hermosura de lidiadors!

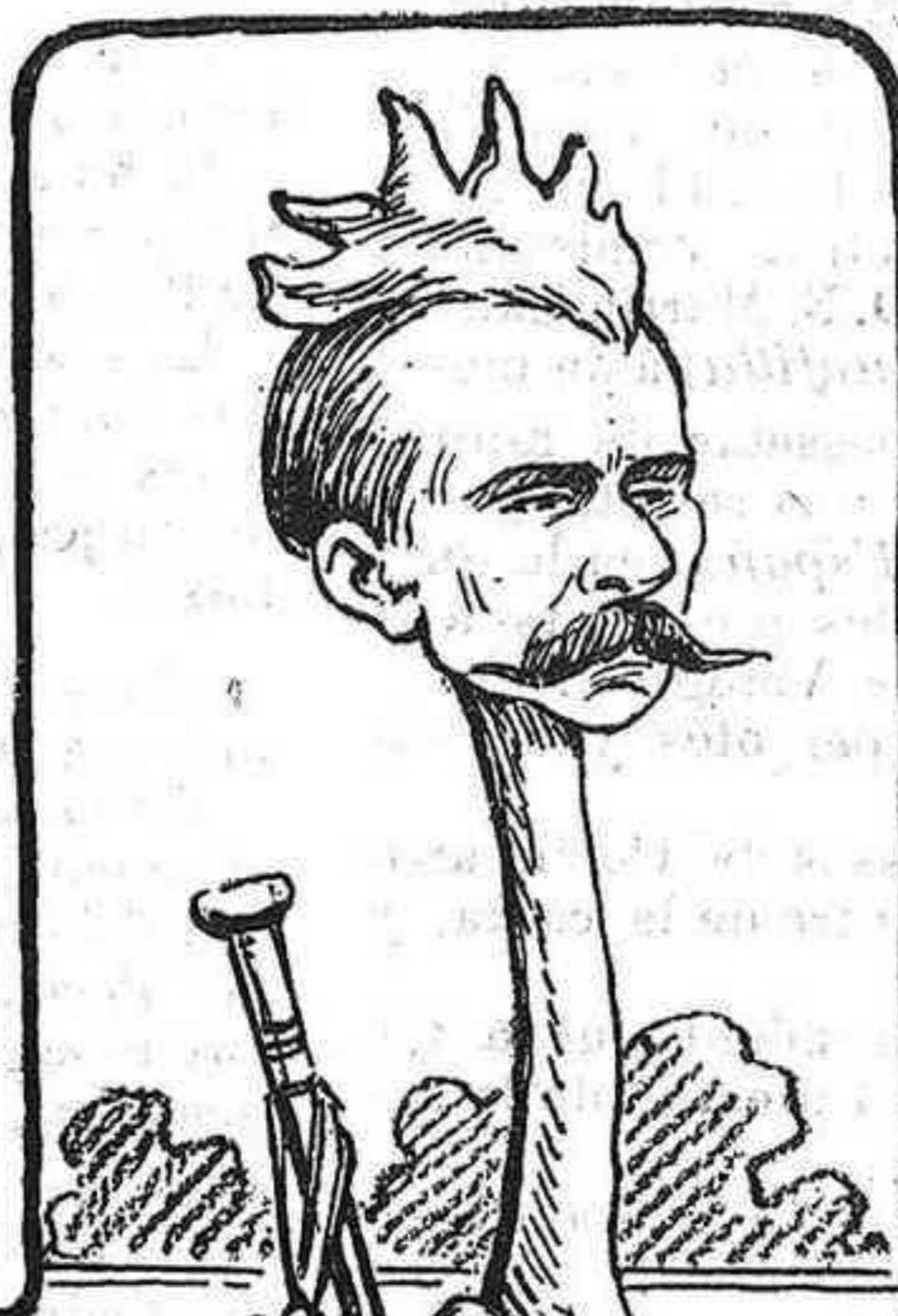
Figúrinse que 'l primer espasa, qu' era un tal *Negret*, després de quadrarse davant del Sr. Serrat que presidía, va improvisar lo següent brindis:

—Brindo pel Sr. President y per las monjetas rénegas.

Donchs aquest siguié l' incident mes notable de la corrida.

**

VIRÁM FINA

FIGURETAS DE PESSEBRE

En Pep segundo

No voldría ofendre la modestia de ningú.

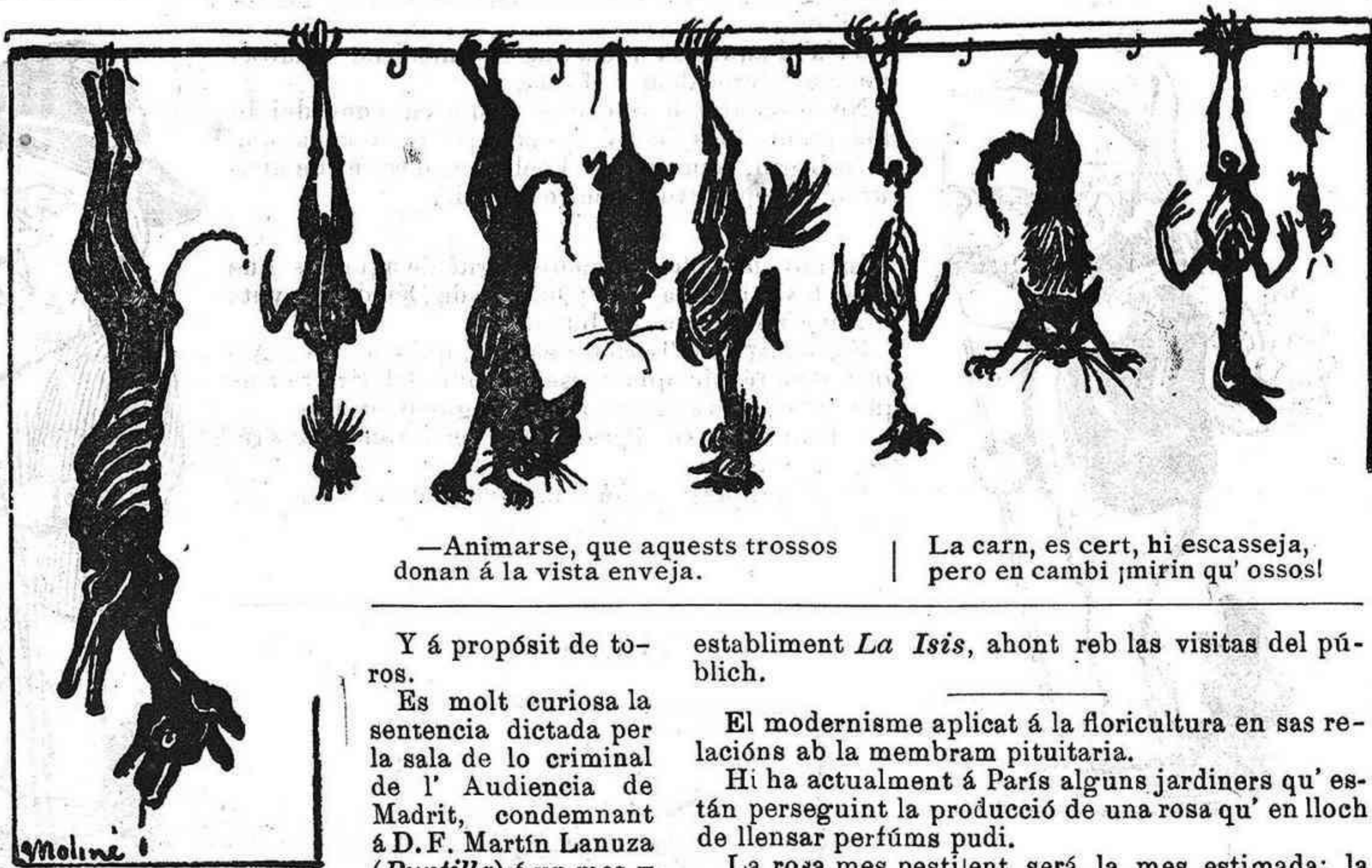
Pero he sentit dir que qui va escriure y proporcionar aquest brindis al *Negret* siguié l' autor de *Toreros de hivern*.

Verdaderament el xiste de las monjetas rénegas fa molt Ferrer y Codina.

El pollastre de la Casa gran.

LA FLOR Y NATA DEL MERCAT

—Animarse, que aquests trossos donan á la vista enveja.

La carn, es cert, hi escasseja, pero en cambi ¡mirin qu' ossos!

Y á propòsit de toros.

Es molt curiosa la sentència dictada per la sala de lo criminal de l' Audiencia de Madrit, condemnant á D.F. Martín Lanuza (*Puntilla*) á un mes y

un día d' arrest major y á 125 pessetas de multa, pago de costas y accesorias, per una revista publicada en la *Correspondencia de España*, en la qual s' ocupava de uns toros detestables presentats á la plassa de Madrit pel Sr. Duch de Veraguas.

El prócer ganader va donarse per ofès y ara 'ls tribunals l' han desagratat.

Aixís, á lo menos, quan els ossos de Colón arribin á Espanya, 's conmourán dintre de la caixa, y son capassos de dir:

—¡Bravo pel méu ilustre descendent que á tan gran altura manté 'l bon nom y 'l prestigi de la séva ganadería!

Y la veritat es que—com diu *Vida nueva*—el descendent de Colón, ha descendit molt.

El *Diluvio* després de donar compte minucios de l' execució del reo de Alforja, efectuada á Reus, diu que 'l públich «se retiró con orden y *sumamente complacido*.»

¡Bonica frase, digna de ser recordada eternament com aquella que va escriure 'l *Brusi*, fa molts anys al donar compte de un descarrilament: «Afortunadamente los wagones destruidos eran todos de tercera clase!»

La *Colla del Arrós*, ab motiu de las festas de Nadal, s' ha recordat dels pobres, repartint 4,000 bonos (n' hi ha de pá, d' arrós, de carn y de dos rallets). Pels 20 que 'ns ha remés y que hem distribuit entre personas necessitadas li doném las gracias.

D' actualitat.

Tenim entés que *La Moderna Incubadora*, de Riudellots de la Selva, ha enviat á Barcelona un regiment de galls que diu que donan gust de mirar, y es de creure que de menjarlos encare 'n donarán més.

La partida de virám está allotjada en lo conegut

establiment *La Isis*, ahont reb las visitas del públich.

El modernisme aplicat á la floricultura en sas relacions ab la membram pituitaria.

Hi ha actualment á París alguns jardiniers qu' están perseguint la producció de una rosa qu' en lloch de llensar perfúms pudi.

La rosa mes pestilent será la mes estimada; la mes *smart* com se diu en lo llenguatge del día. Y 'l nas que millor la resisteixi, será 'l que indiqui en lo seu propietari un' ánima modernista de primera forsa.

El mestre Morera ha escrit un *Tractat d' Armonía*, realisant ab tal motiu una idea molt original.

Tal es la de sometre la séva obra als artistes y aficionats, acceptant controversia sobre la mateixa.

Vels'hi aquí un acudit fins á cert punt perillós pel *Tractat* del Sr. Morera, perque si bé de la discussió algún cop ne surt la llum, altrás vegadas discutint, desapareix l' *armonía*.

De un llibre de pensaments del filòsop alemany Vertheimer, n' extrech els que van á continuació:

... «El luxo dels pobres es mes conmovedor que la mateixa miseria.»

... «El pobre, al resar, fa una reclamació; el rich, un acús de recibo.»

... «Personas hi ha que no admiran res perque tot ho comparan ab sí mateixas.»

... «Si fos possible acotarlo, fins l' aire tindria amo.»

... «Ser devot es mes barato que ser bó.»

... «Desgraciada la nació qual jovent se decanta á la reacció!»

Deya un cómich bunyol.

—Aquí ahont me veyeu jo he treballat en un dels primers teatros de Barcelona.

—¿En quín?—van preguntarli.

—Al Lope de Vega, del Poble Sec.

—¿Y tens valor de dir qu' es un dels primers de Barcelona?

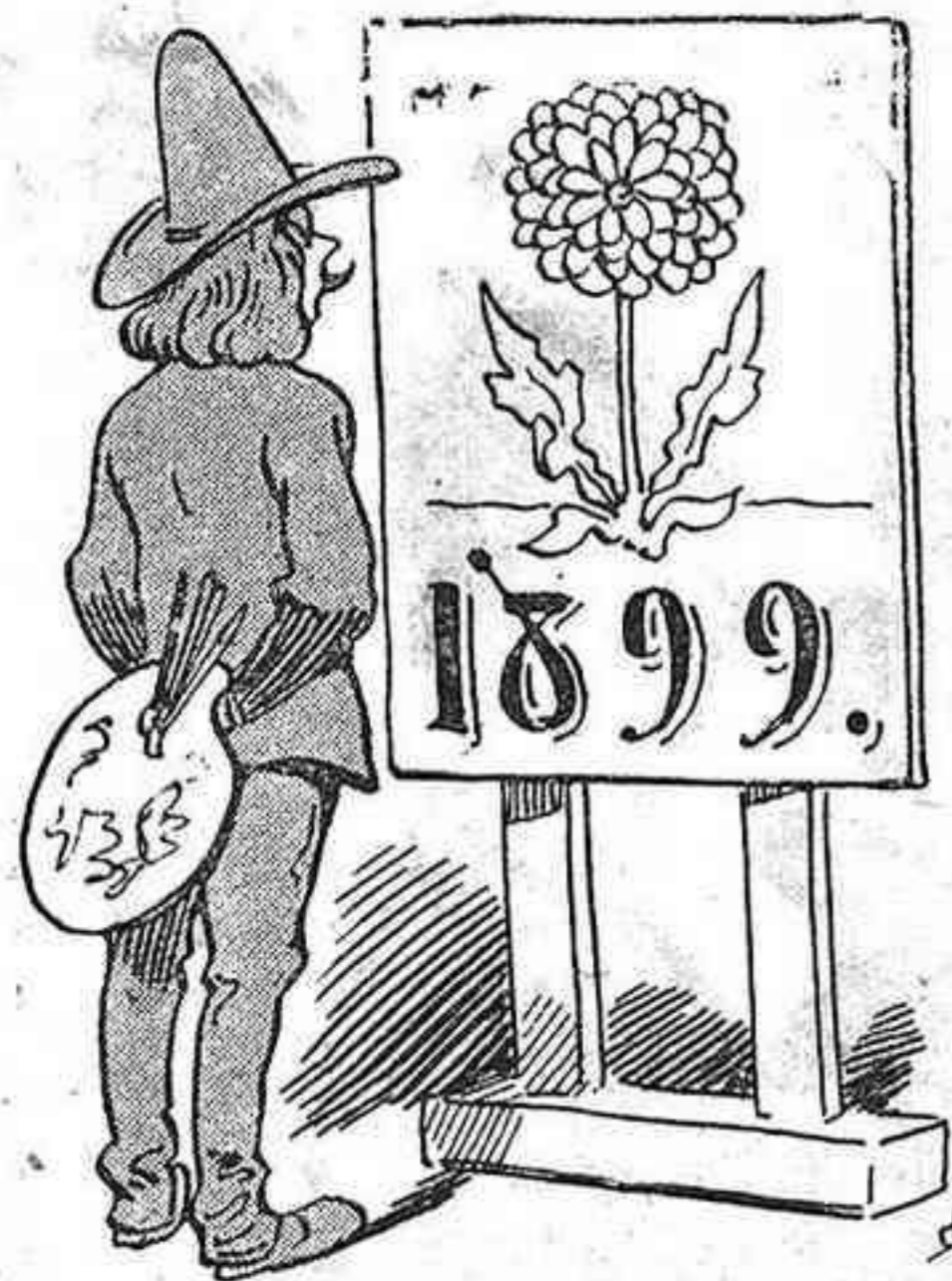
—Sí, senyor: es el primer que 's troba, baixant de Montjuich.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

AVIS
Queda **AGOTAT**

L'Almanach
DE
La Esquilla
DE LA
Torraxa

Supliquem als nos-
tres corresponsals se
abstinguin de fer

pedidos per evitar gastos de correspondencia.

ALMANACH

DE

**LA CAMPANA
DE GRACIA**

pera l' any 1899.

L' almanach mes popular, mes ba-
rato d' Espanya. Los autors mes cone-
guts en las lletas. Dibuijat per una
colla de caps padres. Cuberta en colors.

¡2 ralets per tot arreu! ¡2 ralets!

EL MEJOR AGUINALDO

BARCELONA A LA VISTA

Album de 192 fotografias de la capital y sus alrededores, encuadernado con una lujosa cubierta en oro y negro.

Precio 8 pesetas.

¡¡ Novedad !! ¡¡ Obra nueva !! ¡¡ Acaba de publicarse !!

COLECCIÓN DIAMANTE (EDICIÓN LOPEZ) TOMO 62

**EL BARBERO
DE SEVILLA**

POR **BEAUMARCHAIS**

Un tomo en 8.º menor de unas 200 páginas, impreso en papel vergè con elegante cubierta en colores.

Precio 2 reales

La vida en Barcelona, por Rafael Ghichón. Un tomo 8.º . . . Ptas. 2

RIPIOS CLÁSICOS. Lucubraciones de crítica barata, por Antonio Zozaya. Un tomo 8.º Ptas. 2

Tapas ab planxas daura-
das per enquadernar

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

Ptas. 1.50.

Tapas y enquadernació Ptas. 2.50.

DIETARIOS para 1899

LIBROS PARA REGALOS
de todos precios y tamaños.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútu, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certíficat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

Mariano Foix
1892

—¿No perjudican la dentadura aquests?
—No senyora: están aprobats pèl govern, l' Academia de Medicina y las autoritats eclesiásticas.